

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษา ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก (2) เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อชุมชนในการขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก (3) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ ทฤษฎีการศึกษาเกี่ยวกับสารประวัติศาสตร์ ของ หลุยส์ กอตซ์ลัค , , โรเบิร์ต วี. แดเนียลส์ , นิธิ เอียวศรีวงศ์ , หลุยส์ กอตซ์ลัค

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษา ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจมนุษย์และสังคมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ มิได้เป็นเทคนิคการวิจัยของสาขาหนึ่งสาขาใด หรือของปรัชญาหรือทฤษฎีใดโดยเฉพาะแต่ครอบคลุมหลาย ๆ สาขาของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกี่ยวข้องกับวิธีการตีความหมาย อันได้แก่ Phenomenology Heuristic Research, Symbolic Interactionism, Ethnomethodology, และการวิจัยแนว Postmodernism เป็นต้น (นิศา ชูโต, 2551, หน้า 25)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษา ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth-interview) บุคคลที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานประกอบการโรงแรม ที่พัก ลักษณะกายภาพทั่วไปของพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่วิจัย รวมทั้งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการตีความและนำไปสู่การสร้างข้อสรุปและเกิดข้อค้นพบจากการวิจัยโดยการวิจัยมีความลุ่มลึก และตอบคำถามวิจัยได้อย่างครบถ้วนและมีขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ตลอดจน งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานศรีเทพเพื่อนำไปสู่แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth-interview) บุคคล ที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญ ต่อหัวข้อการวิจัย จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีจำนวน 15 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มสนทนากลุ่ม (Focus Group) ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และการวิเคราะห์แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก (SWOT) โดยการประชุมระดมความคิดเห็น ในส่วนของขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยทำการวิจัยในเขต อำเภอศรีเทพ และขอบเขต

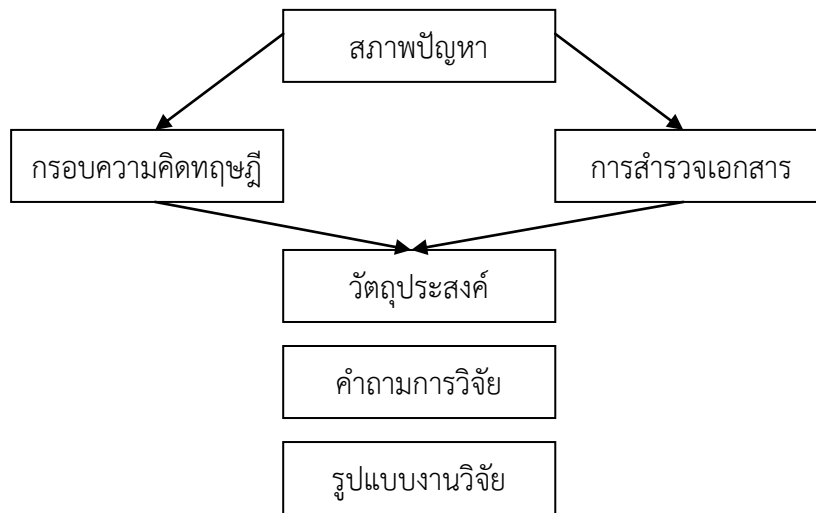
ด้านเวลาผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนมกราคม พุทธศักราช 2565 ถึงเดือน กันยายน พุทธศักราช 2565 รวมระยะเวลา 9 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปสู่การทบทวน ข้อกฎหมายระเบียบและวรรณกรรม รวมทั้งบริบทของพื้นที่เขาค้อ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการออกแบบวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนนำไปสู่ข้อค้นพบ ส่วนในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การออกแบบการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้ได้ข้อมูล เชิงลึกและมีรายละเอียดของข้อมูลในทุก ๆ ประเด็นที่ศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าว เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพว่าประสบกับประเด็นสภาพปัญหาใดบ้างในการขับเคลื่อนขึ้นเป็นมรดกโลกซึ่งจะดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำไปสู่การวิเคราะห์โดยรวม อันนำไปสู่ข้อค้นพบและสรุปเป็นข้อเสนอแนะในเป็นแนวทางที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้อาศัยคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด ดังนี้

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และวิธีการวิเคราะห์ เจาะลึกและการวางรูปแบบการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การใคร่ครวญถึงประเด็นปัญหา การอาศัยกรอบความคิดทฤษฎีและการสำรวจเอกสารเป็นเครื่องช่วยพัฒนาการใคร่ครวญ การระบุวัตถุประสงค์ที่คาดว่าจะจะเป็นแนวทางในการวิจัย การกำหนดคำถามของการวิจัย เพื่อสะท้อนถึงมโนทัศน์ (concept) ในวัตถุประสงค์ และการวางรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Creswell อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2555, หน้า 357) ซึ่งสามารถสะท้อนความสัมพันธ์ ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 2 ที่มาและเงื่อนไขของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ที่มา. จาก *หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 357), โดย สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2555, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ระเบียงทอง.

ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนา ข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

2. ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth-interview) เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้และ ในการสัมภาษณ์จริงกับผู้ถูกสัมภาษณ์ บางครั้งอาจมีการปรับคำถามให้เหมาะสมตามสถานการณ์ ทั้งนี้ จะต้องไม่เบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ออกแบบ ประเด็น หัวข้อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมาเป็นประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) โดยการสนทนาเป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะจงประเด็น สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด และหาข้อสรุปในประเด็นนั้น ๆ เพื่อกำหนดเป็นทางออกในการแก้ปัญหา

จากที่กล่าวมาแล้ว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (documentary research) เอกสารต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม และการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) รวมจำนวน 25 คน โดยการใช้การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้วิจัย (ฐานะผู้สัมภาษณ์) และผู้ให้ข้อมูล (ฐานะผู้ถูกสัมภาษณ์) โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเตรียม การสัมภาษณ์ (2) ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ (3) ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ และ(4) ขั้นยุติการสัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (review data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม (field data) โดยผู้วิจัยได้ใช้เวลาประมาณ 9 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน 2565 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร (review data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพเป็นหลัก ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (review data) ผู้วิจัยได้ศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) ข้อมูลด้านวิชาการจากแหล่งข้อมูล สื่อ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสาร นิตยสาร เอกสารการประชุมการประชุมจังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนที่ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ประชาชนและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีมีความสำคัญพอ ๆ กับการสัมภาษณ์ กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารโดยกำหนดประเด็นที่ต้องศึกษา และทำการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเพื่อนำไปสู่แนวทางที่ดีที่สุด เพื่อตอบคำถามการวิจัย และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field data) การเก็บข้อมูลภาคสนามแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

2.1 ช่วงที่ 1 คือ การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดย ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากการประกอบอาชีพ และ ประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ การวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบ่งออก 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน ดังนี้

2.1.1 กลุ่มประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอศรีเทพ และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกพื้นที่อำเภอศรีเทพแต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จำนวน 5 คน

2.2.2 กลุ่มข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลการดำเนินการกำกับดูแลต่อการขึ้นทะเบียนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลก และรวมถึงข้าราชการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อบังคับต่างๆในการขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์เป็นมรดกโลก จำนวน 3 คน

2.2.3 กลุ่มนักวิชาการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จำนวน 8 คน

รวมจำนวน 16 คน

2.2 ช่วงที่ 2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลก โดยการสนทนาเป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะจงประเด็น สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด และหาข้อสรุปในประเด็นนั้น ๆ เพื่อกำหนดเป็นประเด็น โดยผู้เข้าร่วมในการสนทนาประกอบด้วยประชาชนจากตัวแทน 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน และได้มีการจัดแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน โดยจะมีพิธีกรกลาง 1 คน เพื่อบริหารจัดการประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups)

โดยผู้วิจัยคัดเลือกใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) จากหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อุทยาน
2. เป็นบุคคลที่มีลักษณะของผู้นำทางความคิด (opinion leader) ที่สามารถ โน้มน้าว หรือชักจูงบุคคลอื่น ๆ ให้มีความคิดเห็นคล้ายตามกับตนเอง ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศรีเทพและบริเวณอาณาเขตของอุทยาน นักประวัติศาสตร์ เจ้าหน้าที่ที่ดิน
3. เป็นนักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพและมีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ในเขตพื้นที่อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.3 ช่วงที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก (SWOT) โดยการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อทราบถึงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกซึ่งผลลัพธ์ที่จะได้รับการวิเคราะห์ SWOT นั้นประกอบด้วย โอกาส ข้อจำกัดที่เกิดจากปัจจัยภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อนที่เกิดจากปัจจัยภายในรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการกำหนดทิศทาง และยุทธศาสตร์ขององค์กร ถ้าองค์กรทำการกำหนดยุทธศาสตร์โดยขาดการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทั้งภายนอกภายในแล้วยุทธศาสตร์ขององค์กรก็จะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จต่ำ เพราะแผนยุทธศาสตร์ขาดความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่รายรอบองค์กรอยู่

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth-interview) ก่อนเริ่มทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่าง การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30-60 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญและเมื่อจบการสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ทันที โดยการสังเกต เช่น ท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ นอกจากนี้ ยังได้บันทึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกหรือปัญหา ที่เกิดขึ้นกับผู้ทำการวิจัยขณะที่รวบรวมข้อมูล ซึ่งการเขียนบันทึกสรุปสั้น ๆ ดังกล่าวมีประโยชน์สำหรับผู้วิจัยในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหัวข้อสรุป และได้จัดทำการวิเคราะห์ SWOT analysisโดยใช้กลุ่มประชากรจากผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก รวมจำนวน 16 คน โดยมีการสนทนาร่วมกันเพื่อให้ได้ประเด็นทั้งด้านจุดแข็งจุดอ่อนและทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลก เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์อุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกต่อไป
2. ข้อมูลจะถูกนำมาทำการบันทึกและถอดเทปรายวัน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไปและข้อมูลที่ได้นำมาผู้ทำการวิจัยจะนำมาถอดเทปคำต่อคำ ประโยคต่อประโยคแล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ด้วยเทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์โดยครอบคลุมประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกประเด็นคำถามออกเป็น 3 กลุ่มคำถามเพื่อใช้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยประเด็นคำถามจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาการแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

1.2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

1.3 กฎหมายที่และข้อบังคับที่ใช้ในการพิจารณาการจัดระเบียบอุทยานประวัติศาสตร์มีอะไรบ้าง

1.4 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จากรัฐปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ภายใต้กฎหมายกำหนด

1.5 แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครมีแนวทางใดบ้างที่ปราศจากปัญหาอุปสรรค

2. ประเด็นคำถามที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม และการทำ SWOT จะมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา ผลกระทบ และความต้องการของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครเป็นมรดกโลก และแนวทางในการแก้ปัญหา หรือข้อเสนอแนะต่างๆ

การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูล 3 ลักษณะ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552, หน้า 128-130)

1. การตรวจสอบสามเส้า (triangulation method) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น กรณีสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่ต่างกันใช้คำถามเดียวกันในการสัมภาษณ์และเวลาสถานที่ต่างกัน แต่ได้ข้อมูลที่เหมือนกันซึ่งเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้มีความเชื่อถือได้

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย เช่น ใช้ข้อมูลจาก พระราชบัญญัติการขึ้น

ทะเบียนเป็นมรดกโลก และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งคำตอบตรงกับเนื้อหาจากเอกสารที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ แสดงว่าข้อมูลที่ได้มาเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงแบบบูรณาการและหาความสัมพันธ์ของคำตอบที่ได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก และเอกสารต่าง ๆ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนาเป็นหลัก จากนั้นนำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป การตีความ และตรวจสอบ ความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยต่อไป โดยผู้วิจัยได้วางเค้าโครงของข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552 , หน้า 148)

1. นำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำไปสู่ การวิเคราะห์และอภิปรายผล
2. อภิปรายผลจากข้อมูลที่นำเสนอโดยวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจาก การสัมภาษณ์เอกสารไปพร้อม ๆ กันโดยให้ความสำคัญทั้งความหมายภาษา และการตีความในข้อมูลนั้น ๆ ภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปภาพรวมให้เห็นภาพทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อไปสู่ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการนำเสนอโดยวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่เป็นเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย และนำไปสู่ข้อสรุป และการเสนอแนะต่อไป